

การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ระหว่างลักษณนาม จีน - ไทย “颀 [kē]” และ “เมียด”

บัณฑิตภาณูจ ตั้งภากรณ

สาขาวิชาครุศาสตร์ภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ลำปาง 52100

อีเมล: am_sikan@hotmail.com

บทคัดย่อ: ลักษณะนามภาษาจีน “颀 [kē]” และลักษณะนามภาษาไทย “เมียด” ต่างใช้เรียกสิ่งที่มีลักษณะทรงกลมเล็ก แต่การเลือกใช้คำนำมาประกอบมีความแตกต่างกัน จากแนวคิดของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน พบว่า “อุปลักษณ์” เป็นกลไกหรือตัวนำที่สามารถอธิบายการขยายขอบเขตทางความหมายของรูปคำ การเรียนรู้และการเข้าใจทฤษฎีนี้จึงมีประโยชน์อย่างมากต่อการเรียนการสอนภาษา ทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ ดังนั้นบทความนี้เขียนขึ้นเพื่อศึกษาเปรียบเทียบขอบเขตของคำนำมาใช้ประกอบกับลักษณนามจีน-ไทย “颀 [kē]” และ “เมียด” ภายใต้แนวคิดทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ โดยเริ่มจากการศึกษาการขยายขอบเขตทางความหมายของลักษณนามจีน-ไทย “颀 [kē]” และ “เมียด” จากนั้นกล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเหมือนและความต่างทางความหมายของลักษณนามทั้งสองภาษาในเชิงอุปลักษณ์ เพื่อสามารถใช้เป็นแนวทางการสอนลักษณนามภาษาจีนในฐานะเป็นภาษาที่สองได้ จากการศึกษาเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่า การขยายขอบเขตของคำนำมาใช้ประกอบกับลักษณนามจีน-ไทย “颀 [kē]” และ “เมียด” มีความสัมพันธ์เชิงอุปลักษณ์ตามแนวคิดของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าทั้งสองภาษามีทั้งความเหมือนและต่างที่ได้รับอิทธิพลจากกระบวนการเรียนรู้และวัฒนธรรมระหว่างสองเชื้อชาติ

คำสำคัญ: ลักษณะนามจีน-ไทย; อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์; การขยายขอบเขต

A Comparative Study Cognitive Metaphors in Quantifiers of Chinese - Thai “顆 [kē]” and “เม็ด [me:t⁴⁵]”

Bunsikan Tangpakorn

Department of Education Chinese, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Lampang Rajabhat University, Lampang, 52100, Thailand

Email: am_sikan@hotmail.com

Abstract: The Chinese quantifier “顆 [kē]” and the Thai quantifier “เม็ด [me:t⁴⁵]” are both used for granular things, but there is difference in the collocation of nouns and quantifiers. According to the cognitive linguistics found that metaphor is a mechanism or conductor which can explain the extent of word form meaning, learning, and perceptions. This theory is very helpful in language learning and teaching both mother language and other foreign languages. Therefore, this article will take cognitive metaphors the extent of noun in accompany with the quantifiers of Chinese - Thai “顆 [kē]” and “เม็ด [me:t⁴⁵]” Underneath cognitive linguistics theory, firstly, studying the extent of word form meaning quantifiers of Chinese - Thai “顆 [kē]” and “เม็ด [me:t⁴⁵]”. Secondly, to see the factor those influence the similarity and the difference meaning both two languages in metaphor which and aims to be a guideline in Chinese quantifiers as a second language. In comparing the quantifiers of Chinese - Thai “顆 [kē]” and “เม็ด [me:t⁴⁵]” showed that the extent of noun is in accompany with the quantifiers of Chinese - Thai “顆 [kē]” and “เม็ด [me:t⁴⁵]” was related to metaphor according to the concept of cognitive linguistics theory which reflect that both two languages have also the similarity and the difference and gained from the influences of learning process and culture between two religious.

Keywords: Chinese-Thai quantifier; cognitive metaphor; category extension

汉、泰语量词“颗”和“เม็ด[me:t⁴⁵]”对比的认知 隐喻解析

陈妹新

泰国南邦皇家大学人文与社会学院汉语教育系教师, 南邦, 52100, 泰国

电子邮箱: am_sikan@hotmail.com

摘要: 汉语量词“颗”和泰语量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”都用于颗粒状的事物, 但在对名词的选择上存在着差异性。随着认知语言学的发展, 人们发现隐喻可以导致许多新的意义的产生, 掌握它们对语言学习和教学都非常有帮助。本文以认知隐喻为基础, 对汉泰两种语言中的“颗”和“เม็ด[me:t⁴⁵]”范畴进行扩展解读, 力图反应出二者之间词义隐喻的异同并对其进行理解。以期能够在对外汉语量词教学中有所借鉴。本文在此基础上, 通过分析汉、泰语量词中“颗”和“เม็ด[me:t⁴⁵]”的概念范畴, 揭示出隐喻相似性作为重要的认知手段在汉泰两种语言产生了相同的认知投射, 但有些部分投射则为汉泰语所各自独有, 表现出“同异并存、大同小异”的联系, 反映了两个民族在认知与文化特征中存在同质性及特异性。

关键词: 汉泰量词; 认知隐喻; 范畴扩展

引言

汉语中的“颗”和泰语中的“เม็ด[me:t⁴⁵]”都属于的点形状量词。

(《新编现代汉语词典》,2008:228)对“颗”的量词意义解释是“用于颗粒状的东西”,而(《泰语大辞典》,2556:918)对“เม็ด[me:t⁴⁵]”的量词意义的解释是“用于小而圆的颗粒状的东西”。在此可见,量词“颗”和“เม็ด[me:t⁴⁵]”具有一定程度的相似性,即均用于颗粒状的东西,但这样的解释显然并没有清楚地说明两者之间相似的程度有何差异。

束定芳(2000)¹所指出:“相似性与文化传统有关,与信仰系统有关。因此不同的人可能发现相同事物之间有不同的相似性。而且相似性也有一个程度问题。其实隐喻之所以可能,也正是因为事物之间关系的这种特征,始源域与目标域之间的意义转换只是部分语义特征的转移,如果两个事物完全相同,或者截然没有相似之处隐喻就不可能成立。”从这观点上看,可以得知,相似性是构成隐喻的基础,是隐喻成立的基本条件。也就是说,相似性的程度与隐喻的隐喻性存在着密切关系。

Lakoff and Johnson(1980)²提出了所谓的“隐喻的认知观”,首次指出隐喻不仅仅是一种特殊的语言表达形式,而且是一种语言的常态,是人类语言中具有普遍性与系统性的现象,同时更重要的是它还是一种思维或认知的方式与手段。具体说来,人类通常以自己在客观世界的体验为源域,以意象与识解向目标域进行建立隐喻关系,从而形成一系列的隐喻概念化过程,并

---

¹ 束定芳.2000.《隐喻学研究》.上海:上海外语教育出版社:103-104页。

² 转引自束定芳.2002.《论隐喻的运作机制》.《外语教学与研究》第2期:98-106页。

出现在语言机制之中。在此过程中形成的概念化则会帮助我们寻找两个或两类之间的相似性程度差异。本文在此基础上，分别对汉、泰两种语言中的量词“颗”和“เม็ด[me:t⁴⁵]”范畴扩展的认知隐喻现象解读，并且找出它们之间隐喻相似性的异同。

一、汉、泰语量词“颗”和“เม็ด[me:t⁴⁵]”范畴扩展的认知隐喻路径解读

隐喻在语言和认知之间起到了重要的桥梁作用。在隐喻概念的机制中，隐喻是从一个认知域即始源域的概念投射到另一个认知域即目标域中。始源域和目标域之间的关系是隐喻产生的基础，这种关系不是指两个同类事物之间的类似，而是由于人类通过主观意象创造出来的某种共同特征，但由于各民族拥有不同的语言、不同的社会价值取向、不同的文化和风俗习惯等因素，所以在隐喻共通性的基础上，各民族语言的确存在着鲜明的个性差异。以下我们将对汉、泰语量词“颗”和“เม็ด[me:t⁴⁵]”的隐喻认知机制进行具体的分析论证。

（一）汉语量词“颗”的隐喻认知现象

据（《说文解字》，2006:715）对“颗”的解释是：“颗，小头也。从页，果声”。尽管《说文解字》是用这种说解体例，但实际上，“颗”是一个亦声字，从中“果”不仅仅表声，同时还表示该字的意义。“果”在（《说文解字》，2006:463）的解释为“果，木实也。象果形在树木之上”。就此，我们可以看出“颗”用于称量植物的果实处在初级阶段。但是，为什么是植物的果实应该还没有科学的分析和界定。若根据隐喻理论来讲，就是人类概念系统中深层次的核心概念，已经被编码到人类语言之中。于是，按照人类思维的观点，植物可供人使用的部分就是“瓜果”和“粮食”等的果实，从而这些都可以归入成“果实”的范围。因此，本文认为“颗”虚化为量词时，

主要的理据本身是由“果”的本义之一，即植物果实虚化而来的，用于称量植物果实是量词“颗”对名词最基本选择的核心成员。例如：

一颗葡萄；一颗红枣；一颗芝麻；一颗豆子

然而，例子所示均代表了植物果实类。从外形来看，在人类头脑的意象中反应出这些植物果实仍然还具有“小而圆”的形状特征。这样看来，“颗”虚化为量词时在形状上取了本义“小头”的“小而圆”这一形状的相似性，也说明“颗”由名词虚化为量词时，主要采取植物属性的理据，同时也有小而圆的形状特征，是二者共同作用的结果。这就是量词“颗”对名词的最基本选择，处于基本选择中的名词为隐喻概念的源域成员。我们可以用下图 1 来表述量词“颗”的源域概念化：

图 1：量词“颗”的源域概念化

根据从源域到目的域的隐喻概念映射的观点，量词“颗”对名词的源域概念选择，通过人类隐喻思维映射到量词“颗”选择名词的另一个认知域过程，是指量词“颗”所选择的名词与源域的属性 and 形状具有相似性或相异性。例如：

(1) 现在你自己还不**是一颗珍珠**，所以你不能苛求别人立即承认你。
(《使你成为珍珠》，2014, 网络)

(2) 如果自己只是一**颗小石子**，而不是金子时，就不要埋怨命运对自己不公平。(《小故事大道理》，2016, 网络)

(3) 她发现衣服上的一**颗纽扣**不见了，那是一种形态很奇特的纽扣，她翻遍了衣柜，也没能找见，便匆忙地换了一件衣服去上班。(《哲理小故事》，2013, 网络)

由上述例子可以看出，“珍珠、石子、纽扣”这些事物的属性和形状与源域概念的成员，不仅存在着相似性而且还存在着相异性。在此可见，人类通过思维隐喻映射到“珍珠、石子、纽扣”这些事物，识解它们与源域成员相似的“小而圆”形状特征。但它们并不属于果实范畴，就与源域成员的属性相异。这是导致量词“颗”范畴延伸扩展的隐喻概念过程之一。

再进一步延伸，量词“颗”就与另一个目标域的名词搭配，形成一系列特定形状的隐喻相似关系，例如：

(4) 人有一**颗脑子**却不用去装智慧，就像面对危险明明有一把枪在手上却不会用。(《重生之爷太重口了》，2014, 网络)

(5) 冬天时，天上只有一**颗星星**晶莹发亮。

(6) 他只能用一**颗钉子**把一根木条钉在墙上。

(7) 七月的风满炎热，吹得我心生烦躁，额头上沁出一颗又一**颗的汗珠**。(《那一瞬间，我被感动了》，2014, 网络)

例句所示“脑子、星星、钉子”均与量词“颗”形成选择关系，成为一个由量词“颗”组织起来的范畴。实际上，虽然这些事物的本身并不能表现出具体小而圆的形状，即有些是大物的，有些是不显示圆形的。但在人类的行为和意象中，都把它们形状识解为小而圆形的。如例(4)所示的“脑子”是人体器官及人体上生长出来的，它们本身并不是又小又圆的事物，但

人类的概念化把它识解为小而圆形的，从而接受了量词“颗”的计量。再如例（5）所示的“一颗星星”，虽然庞大无比，但人们肉眼看上去是又小又圆的形状，所以也可以用量词“颗”来计量；又如例（6）所示的“一颗钉子”，一般钉子的自身都是尖头状的，但由于人们使用锤子将钉子钉入物品中，往往凸出头部的圆形，从而给人们则被认为是小而圆的形状，于是用量词“颗”来计量。“汗珠”在例（7）所示中，也可以用量词“颗”来计量，尽管它自身并不是小而圆形的固体物名词，但人类日常的行为和意象中，往往习惯于将以获得的对固体物的感知认识来理解和体验其与流体物的相似之处，这样看来，类比了“珍珠”与“汗珠”之间具有形状上的相似性，从而可以用量词“颗”来计量。这些情况，正是说明了量词“颗”所选择的名词搭配，是以相似性联想为手段，从一个认知域的名词到另一个认知域的名词进行选择，从而形成一系列的隐喻概念化过程。

量词“颗”范畴继续扩展延伸，就涉及了和抽象物的选择搭配。例如：

（8）人人都有一颗**真诚的心**，世界的将来会变得更美好。（《真诚的心》，2012, 网络）

（9）捕捉生活点滴，**感知一颗心灵**的美丽与善良。（《感知一颗心灵》，2007, 网络）

根据隐喻的理解过程中，描述抽象事物时人们将抽象的概念具体化，通过人类已知和熟悉的经验来理解和体验未知和抽象的事物，表现在语言中就是用我们熟悉的方式来表达抽象的概念¹。正如认知语言学界所说，“用想具

---

¹ 参见孙毅 2013《认知隐喻学多维跨域研究》. 北京：北京大学出版社：145 页.

体概念的方式想抽象概念”。鉴于此，我们难免会感到人类的心脏就像一个拳头大小的倒置的桃子，然而在中医学上的汉民族整体思维方式认为，心是“五脏六腑之大主”，人体的“心系统”中包含心和脑在内的所有人体生理和心理活动。（孙毅, 2013:128）由此可见，心脏和人的脑袋均是人不可缺的身体组成部分，二者之间的功能上都存在着相似性，于是“心”可以归入量词“颗”的范畴之中。在隐喻的理解过程中，例（8）和（9）所示的“一颗真诚的心、感知一颗心灵”都是以身体的心脏为载体的，是用“心脏”来表达思维和情感。这正是以相似性联想为手段，从“心脏”的隐喻概念化被转换到“真诚的心”、“心灵”的意象上，从而使“真诚的心”、“心灵”这样的抽象概念被赋予了与人体器官的“心脏”相似的形体以及功能密切关系，于是接受量词“颗”来计量。

（二）泰语量词“เม็ด [me:t⁴⁵]”的隐喻认知现象

就泰语“เม็ด[me:t⁴⁵]”文献而言，充分利用的文献资料较少，从而考察泰语量词词源的结果不像汉语那样可以详尽地考察量词的来源。在此，本文需要参考现有的资料结合壮侗民族语言的一些相关资料，来探讨量词“เม็ด [me:t⁴⁵]”的词源。在壮侗民族语言中，指出“mak⁹”作为名词用来指称“果实的总称”¹，这一词在西双版纳傣语中称为“met⁸”来自名词“核仁、种子”，从名词虚化为量词之后，“met⁸”用于称量颗粒状的事物²。基于前人研究的基础，本文可以推测泰语“เม็ด[me:t⁴⁵]”作为名词，其本义尚未变化，即“果实”处在基本义项，同时，这种植物果实还具有小而圆的形状特征。在目前的文献中，泰语“เม็ด[me:t⁴⁵]”最早出现在大城王朝时期，当时主要

¹ 转引自李明 2007《西双版纳傣语量词研究—兼与汉语对比》. 博士学位论文，中央民族大学。

² 转引自蒋颖 2009《汉藏语系语言名量词比较研究》. 北京：北京大学出版社：130 页。

用于计量“珍宝、纽扣”之物。由此可以看出，“เม็ด[me:t⁴⁵]”由名词虚化为量词之后，最主要属性的理据是由“植物果实”的本义虚化而来的，同时还依据其“珍宝、纽扣”之形的“小而圆”作为特定形状，是两者间的相似构成了量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”对名词选择的最基本性质和形状特征。例如：

A: ข้าว 1 เม็ด	[k ^h a:w ⁴¹ nuŋ ²¹ me:t ⁴⁵]	(一粒米);
ถั่ว 1 เม็ด	[t ^h ua: ²¹ nuŋ ²¹ me:t ⁴⁵]	(一颗豆);
องุ่น 1 เม็ด	[ʔa ²¹ ŋun ²¹ nuŋ ²¹ me:t ⁴⁵]	(一颗葡萄);
ลำไย 1 เม็ด	[lam ³³ jai: ³³ nuŋ ²¹ me:t ⁴⁵]	(一粒龙眼)
B: ไข่มุก 1 เม็ด	[k ^h ai: ²¹ muk ⁴⁵ nuŋ ²¹ me:t ⁴⁵]	(一颗珍珠);
เพชร 1 เม็ด	[p ^h e: ^{t45} nuŋ ²¹ me:t ⁴⁵]	(一颗钻石);
ลูกปัด 1 เม็ด	[lu:k ⁴¹ pat ²¹ nuŋ ²¹ me:t ⁴⁵]	(一颗珠子);
ลูกประคำ 1 เม็ด	[lu:k ⁴¹ pra ²¹ k ^h am ³³ nuŋ ²¹ me:t ⁴⁵]	(一颗佛珠)

例子所示的事物可以看出，量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”所选择的名词与本义性质和形状特征具有相似性，也就是说，量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”最初用于称量的对象都是植物果实以及小而圆之物。在人类的认知上，两者之间的相似性可以构成隐喻认知的源域成员。本文可以用下图 2 来表述量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”的源域概念化：

图 2：量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”的源域概念化

基于隐喻认知的观点，我们可以认为量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”范畴的扩展过程是通过人类的联想和推理把具有相似性的基本意义或源域概念向其他意义或目标域概念延伸的过程。例如：

(10) ช่วงนี้เครียดมีสิว 1 เม็ดขึ้นที่หน้าผาก (最近压力大，前额长一个疙瘩。)

[t^hua:ŋ⁴¹ni⁴¹k^hria:t⁴¹mi:³³siw¹⁴nuŋ²¹me:t⁴⁵k^huŋ⁴¹t^hi:⁴¹na:⁴¹p^ha:k¹⁴]

(11) ในปืนนี้มีกระสุนจำนวน 10 เม็ด (这把枪有十颗子弹。)

[naj³³pu:ⁿni⁴¹mi:³³kra:²¹sun¹⁴team³³nua:ⁿsib²¹me:t⁴⁵]

例子所示可以得知，虽然“疙瘩、子弹”的实际形体并不显示具体小而圆的形状特征。但通过人类的意象中，识解这些事物是小而圆之形的。如例(10)所示的“สิว(疙瘩)”，是皮肤上突起或肌肉上结成的，虽然它的形体不一定是又小又圆的形状，但人类的认知上识解为小而圆之形，从而接受量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”来计量。再如例(11)所示的“กระสุน(子弹)”也可以用量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”来称量，尽管它的整个自身并不属于小而圆的事物，但在人类日常的行为和思维中，“子弹”的功能性部位是头部，一般头部是圆形，这是运用部分的形状相性描述整体，因此给人被识解为小而圆的形状，所以用量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”来计量。

再进一步延伸，量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”就与另一个认知域的名词搭配，建立起了不同概念间的相互关系，并固定在语言机制之中，例如：

(12) อย่าลืมเอาร่มไป ข้างนอกฝนลงเป็นเม็ดๆแล้ว

[ʔa:²¹lu:^mni:³³aw:³³rom:²¹pai:³³na:⁴⁵k^ha:ŋ⁴¹no:^kfon:¹⁴loŋ³³pe:ⁿni:³³me:t⁴⁵me:t⁴⁵le:w⁴⁵]

(别忘记带伞，外边已下了一点点雨。)

(13) อากาศร้อนมากนั่งเฉยๆเหงื่อก็ออกเป็นเม็ดๆ

[ʔa:³³ka:²¹tro:ⁿni:⁴¹ma:k⁴¹naŋ⁴¹te^he:j¹⁴te^he:j¹⁴ŋua:²¹ko:⁴¹ʔo:^kni:²¹me:t⁴⁵me:t⁴⁵le:w⁴⁵]

(天气好热，只是坐着而已就出了一粒粒汗珠。)

例子所示的“雨、汗珠”都是流体物名词，一般在泰语量词系统中，有专门用于流体物名词的个体量词，即“หยด(滴)”，但在此接受量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”来计量。在传统思维的过程中，描述结构相对的目标域概念时，应用联想、类比等的思维方法与旧有的事物、现象两相比照，从而发现新旧不同认知域间相似、相通的关系，并选择代表新事物、新现象语义范畴的旧有概念为义符，确定记录新概念的形符。¹ 基于这一观点，我们可以联想“珍宝、纽扣”的小而圆之形与“雨、汗珠”间形状的相似之处，这样一来，人们的意象中识解“雨、汗珠”为小而圆之形，因此也可以用量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”来计量。

总的来看，从认知隐喻的概念化看汉、泰语量词中“颗”和“เม็ด[me:t⁴⁵]”范畴扩展的过程，可以说明量词“颗”和“เม็ด[me:t⁴⁵]”所选择的名词搭配，往往取决于人类隐喻认知思维的结果，都是人类的认知从源域向目标域发生映射的结果。但是不同民族又具有不同的文化价值观念及审美情趣，对同一具体概念的各个方面、各个特征和功能的关注和认识的程度又常常不尽相同，在选择事物特征和功能投射到其他事物时也会表现出一定的差异性。以下我们来讨论量词“颗”和“เม็ด[me:t⁴⁵]”隐喻相似性的异同。

二、汉、泰语量词“颗”和“เม็ด[me:t⁴⁵]”隐喻的异同及其理据

唯物辩证法认为，对立统一既是事物存在的基本性质，又是事物发展的内在动力。统一基于事物趋近而同一的基本性质而立足，而对立则基于事物

---

¹ 参见孙毅 2013《认知隐喻学多维跨域研究》.北京：北京大学出版社：140页.

相异而特殊的性质而存在。没有基本性质的同一，就失去了统一的基础；没有特殊相异的对立，就失去了统一的意义。事物既统一又对立的关系实际上也是事物既相同又相异关系的本质。（参见孙毅, 2013:128）基于这一观点，本文可以得知“同中有异、异中有同”是事物两种最基本的关系和存在状态，两者共同取决于人类认知世界的两个核心维度，即对事物的相似和相异的判断。就此，本文从认知隐喻的角度，通过分析汉、泰语量词中“颗”和“เม็ด [me:t⁴⁵]”的概念范畴，揭示出隐喻相似性作为重要的认知手段在汉泰两种语言产生了大部分相同的认知投射，但小部分投射则为汉泰语所各自独有，表现出一种“同异并存、大同小异”的关联，反映了两个民族间在认知与文化特征存在着同质性及特异性。

（一）隐喻相似的体验同质性

从宏观对比来看，汉、泰语量词中“颗”和“เม็ด [me:t⁴⁵]”的释义不难看出，二者不仅原型词义相同，即“植物的果实”，同时作为事物的属性特征，其物质特性所具有的形状及功能等特征为两个民族所共同分享，词义扩展上具有相当的共通性。鉴于此，汉语“颗”和泰语中与之相对应的词“เม็ด [me:t⁴⁵]”，原先都用于称量“小而圆的植物果实”，但它们在逐一扩展的进程中，通过人类熟知的、有形的、具体的概念来理解和体验陌生的、无形的、抽象的概念，形成了一系列其他义项，如“珍珠”、“石子”、“子弹”、“汗珠”等。由此可知，虽然不同民族使用的语言不同，但不同文化背景的人认识世界的心理过程具有普遍性，对“颗、เม็ด [me:t⁴⁵]”的基本形状特征和功能的体验和认识是大体相同的，所以都可以用汉语“颗”和泰语“เม็ด [me:t⁴⁵]”的体验经历来理解相似或相同的另一个概念，它们产生词义的范畴有许多相似的认知隐喻投射。

（二）隱喻相似的文化特异性

在认知隐喻的理论上，人类的认知结构来自于自身的经验，任何经验都建立在人的经验这个基础之上，不同民族的隐喻概念体系既源于人的日常行为为体验，又根植在具体的社会文化之中。汉泰民族由于所处的地理位置不同，各自的语言种类形态不同，认识事物的认知参照点也就不一。虽然汉泰民族在认识自身的基础上，通过隐喻机制都存在很多相同或相似之处，但毕竟分属于两种不同语言的过滤，去认识世界时，便对世界做出了不完全相同的处理，从而产生了各具文化特色的认知投射。在此，汉泰语“颗、เม็ด[me:t⁴⁵]”范畴中的认知投射具有较大的同一性的同时，也存在一定的差异性，在整体上表现出一种“大同小异”的趋向。

自然条件、社会环境、历史传统存在分野。在词源中，汉语“颗”本义为“小头”，表示与头有关，这表明早期中国人在形成和表达概念的过程中，对自己身体和人体各部位及器官具有依赖性。中国传统的体验哲学认为，语言反映的不是客观世界的现实，而只是经过人们用语言这个透镜过滤过的现实。人们往往遵循“近取诸身，远取诸物”的总体原则，以经验和体察的方式来直接认识世界，把人体作为衡量周围万物的尺度和标准。（参见孙毅, 2013:160）但是，在泰语中没有根植于人体词组合成和表达意义的途径，因为泰国人擅长理性思维，即着眼于事物的外延，应用联想、推理等方法，通过表形和分散性关联的视觉表达意义，所以量词“เม็ด[me:t⁴⁵]”由“珍宝、纽扣”这“小而圆”的形体虚化而来。这样看来，两种语言的天然条件大相径庭。

另外，在汉语量词的系统中，专门用于和抽象物名词选择的量词是不存在的，对抽象物名词的刻画必然要借助那些用于具体物名词的量词，量词“颗”也是如此，如“一颗心灵、一颗感恩的心”等。然而，这种现象与中国传统的文化有关，中国古典哲学所提倡的“心之官则能思”的说法，认为“心”是情感和认知结构的核心，具有逻辑推理、理性解读、直觉想象等机能，并且能够统一人的意愿、情感、推理和思维等。与此相对，在泰语民族的传统思想中，“理智”和“情感”则截然分开，即人们的理解、思考和决断的能力来源于理智，是无形无体的，而欲望和感情则来源于身体的心脏。这样看来，“脑子”被看作是思维和智力的所在，而“心”则被认为是情感的起点和归宿。这一差异表现在语言上，我们就可以看到，汉语所谓的“心”认知概念就是人类把自己身体器官“心脏”的基本形状和功能体验紧密的联系在一起，所以形成量词“颗”与“心”的认知之间也存在着紧密关系，从而接受量词“颗”的计量；而泰语中没并把思维和感情统一关系，并且一般抽象物名词不能使用量词来计量，如果需要描写某种抽象概念的话，一般使用形容词或者其他类的词来修饰。

三、结语

汉、泰语量词中“颗”和“เม็ด[me:t⁴⁵]”所衍生的许多隐喻表达方式是极其相似的，推演路径基本趋同，这正是因为隐喻以人类日常的行为和意象为基础，不同民族在很多方面的体验是相同或相似的。另一方面，由于隐喻表达的理解取决于特定民族的传统文​​化反映的效应，所以汉泰“颗、เม็ด[me:t⁴⁵]”的隐喻也存在个性差异。研讨“颗、เม็ด[me:t⁴⁵]”词族有助于探索一个概念的投射规律和在不同文化中的具体范式，说明人类认识世界的共同准则和不同文化认知模式的差异。

เอกสารอ้างอิง

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554.(2556 พิมพ์ครั้งที่ 2).กรุงเทพฯ:

ราชบัณฑิตยสถาน DFGHHS6693.2014. 《使你成为珍珠》.

สืบค้น 15 มีนาคม 2560,จาก

<https://www.zybang.com/question/920e4f7b2591085720a060eb83b9dadcd.html>

樊中元. 2009. 《论配同关系量词“颗”与“粒”》. 《广西师范大学学报》

第 6 期. 感悟随笔. 2007. 《感知一颗心灵》. สืบค้น 18 มีนาคม 2560,จาก

http://blog.sina.com.cn/s/blog_4ba88621010008ly.html

广东焦点. 2016. 《小故事大道理》. สืบค้น 15 มีนาคม 2560,จาก

<http://lizhi.shangc.net/a/19535.html>

黑心苹果. 2014. 《重生之爷太重口了》. สืบค้น 16 มีนาคม 2560,จาก

<http://www.juzimi.com/ju/252092>

胡壮麟. 2004. 《认知隐喻学》. 北京：北京大学出版社。

蒋颖. 2009. 《汉藏语系语言名量词比较研究》. 北京：北京大学出版社。

李福印. 2008. 《认知语言学概论》. 北京：北京大学出版社。

李明. 2007. 《西双版纳傣语量词研究—兼与汉语对比》. 博士学位论文，中央民族大学。

刘芳. 2009. 《量词“颗”与“粒”的认知语义分析》. 《语文知识》第 2 期。

刘国栋. 2008. 《新编现代汉语词典》. 广州：广东世界图书出版公司。

孟繁杰. 2012. 《现代汉语形状量词的来源及其演变研究》. 台北：政大出版社。

束定芳. 2000. 《隐喻学研究》. 上海：上海外语教育出版社。

束定芳. 2002. 《论隐喻的运作机制》. 《外语教学与研究》第 2 期。

孙毅.2013.《认知隐喻学多维跨域研究》.北京：北京大学出版社。

涂海媛.2012.《真诚的心》.สืบค้น 17 มีนาคม 2560,จาก

<http://www.zuowenxuan.cn/zuowen2165203060/>

王寅.2006.《认知语言学》.上海：上海外语教育出版社。

小培.2013.《哲理小故事》.สืบค้น 12 มีนาคม 2560,จาก

http://blog.sina.com.cn/s/blog_498b19f90100d9c3.html

许慎.2006.《说文解字》.北京：九州出版社。

紫琳兔兔.2014.《那一瞬间，我被感动了》.สืบค้น 16 มีนาคม 2560,จาก

<http://www.51test.net/show/4344974.html>

บทแปล

การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ระหว่างลักษณะนาม
จีน -ไทย “顆 [kē]” และ “เม็ด”

บัณฑิตภาณุจ ตั้งภากรณ์

บทนำ: ภาษาจีนคำว่า “顆 [kē]” และคำว่า “เม็ด” ในภาษาไทย ต่างเป็นชนิดของคำลักษณะนามที่ใช้เรียกสิ่งที่มีลักษณะเป็นรูปทรงกลม ตามความหมายใน (《新编现代汉语词典》 2008, หน้า 228) กล่าวว่า ลักษณะนาม “顆 [kē]” ใช้เรียกสิ่งที่มีลักษณะรูปทรงกลม และตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 918) ได้กล่าวว่า ลักษณะนาม “เม็ด” ใช้ประกอบกับสิ่งที่มีลักษณะทรงกลมเล็กๆ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ลักษณะนาม “顆 [kē]” และ “เม็ด” ต่างมีลักษณะการใช้ของรูปคำโดยพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน แต่จากการอธิบายตามความหมายไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างที่ชัดเจนในความเหมือนของรูปคำได้

ซูตั้งฟาง (束定芳, 2002, หน้า 103-104) ได้กล่าวว่า “ความคล้ายคลึงมักสัมพันธ์กับวัฒนธรรม ระบบความเชื่อ ฉะนั้น การมองวัตถุชนิดเดียวกันของแต่ละบุคคล ก็อาจมีมุมมองของความคล้ายคลึงได้ต่างกัน แต่ในความเป็นจริง “อุปลักษณะ” มีคุณลักษณะพิเศษที่สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุกับวัตถุได้ หรืออุปลักษณะนั้นเป็นการเทียบโยงความสัมพันธ์ระหว่างวงความหมายหลักกับวงความหมายปลายทาง โดยเน้นคุณสมบัติทางความหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันเป็นสำคัญ แต่หากทั้งสองคำมีความหมายทั้งหมดเหมือนกันหรือขาดความแตกต่าง อุปลักษณะในรูปภาษาก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้” จากมุมมองนี้ทำให้ทราบว่า การ

คล้ายคลึงกันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างความคล้ายคลึงกับอุปลักษณ์มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

Lakoff and Johnson (1980) ได้เสนอแนวคิด “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์” ไว้ว่า “อุปลักษณ์” ไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องที่เกี่ยวข้องเฉพาะทางภาษาเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคิด สังคม อารมณ์ ความรู้สึก ฯลฯ ของการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของมนุษย์ (ชูติงฟาง (束定芳), 2002, หน้า 98-106) กล่าวได้ว่า การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของมนุษย์นั้นได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในการรับรู้จากสิ่งรอบตัว โดยสัมพันธ์กับกระบวนการคิด ภาพในใจและความรู้ของผู้ใช้ภาษา ฉะนั้น อุปลักษณ์ เป็นเรื่องของกระบวนการคิดหรือระบบมโนทัศน์ของมนุษย์ที่สะท้อนให้เห็นได้ในรูปของภาษา ซึ่งกระบวนการนี้จะเป็นตัวแทนในการช่วยอธิบายความต่างในความเหมือนหรือความคล้ายคลึงกันระหว่างของสองสิ่งได้ ดังนั้นบทความนี้จึงนำความรู้ทางอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นหลักพื้นฐานในการอธิบายการขยายขอบเขตของคำนามที่ใช้ประกอบกับลักษณนามจีน-ไทย “顆 [kē]” และ“เม็ด” อีกทั้งศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างระหว่างรูปคำทั้งสองตามหลักแนวคิดทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

1. แนวทางวิเคราะห์การขยายขอบเขตทางความหมายของลักษณนามจีน-ไทย “顆 [kē]” และ“เม็ด” ภายใต้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

“อุปลักษณ์” เป็นกลไกที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับระบบมโนทัศน์ ซึ่งเชื่อมโยงระบบความนึกคิดของมนุษย์และสะท้อนให้เห็นได้ในลักษณะของการใช้ภาษา โดยการถ่ายโยงจากวงความหมายหลักไปสู่วงความหมายปลายทาง ซึ่งการถ่ายโยงนี้อยู่บนพื้นฐานของการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบหรืออุปลักษณ์นั่นเอง จากความสัมพันธ์นี้ไม่ได้เป็นเรื่องของลักษณะที่คล้ายคลึงกันระหว่างวัตถุสองสิ่ง แต่เป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับกระบวนการคิด ภาพภายในใจของมนุษย์ที่สะท้อนคุณสมบัติที่เหมือนกันบางประการ แต่เนื่องจากทุกๆประเทศต่างมีปัจจัยทางด้านภาษา สังคม และวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นบนหลักพื้นฐานปีที่ 10 ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2560

ของความคล้ายคลึงกันในเชิงอุปลักษณ์ สามารถสะท้อนให้เห็นว่าทุกๆประเทศต่างมีเอกลักษณ์ทางภาษาที่แตกต่างกัน ผู้เขียนจึงได้ศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ระหว่างลักษณะนามจีน -ไทย “顆 [kē]” และ “เม็ด” ดังต่อไปนี้

(1) ปรากฏการณ์ทางอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของลักษณะนามจีน “顆 [kē]”

ตามความหมายใน (《说文解字》, 2006, หน้า 715) ได้อธิบายคำว่า “顆 [kē]” หมายถึง “หัวเล็ก” และเป็นคำที่มีความหมายและการออกเสียงจากส่วนประกอบตัวอักษรของคำนี้ นั่นคือคำว่า “果 [guǒ]” ซึ่งคำๆนี้ไม่เพียงแต่เป็นตัวแทนของการออกเสียง อีกทั้งยังเป็นตัวแทนของการตีความหมายของคำว่า “顆 [kē]” ใน (《说文解字》, 2006, หน้า 463) ได้อธิบายคำว่า “果 [guǒ]” หมายถึงผลของพืช จากความหมายดังกล่าว สามารถทราบได้ว่า พื้นฐานของลักษณะนาม “顆 [kē]” ใช้เรียกผลของพืช แต่ก็ยังไม่พบคำยืนยันว่าสิ่งใดถือเป็นผลของพืช หากกล่าวตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ที่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับระบบความนึกคิดของมนุษย์ที่สะท้อนให้เห็นได้ในรูปของการใช้ภาษานั้น “พืช” จึงมีความหมายพื้นฐานเกี่ยวข้องกับ “แตง ผลไม้” และ “ธัญพืช” เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ลักษณะนาม “顆 [kē]” มีพื้นฐานทางความหมายที่มาจากความหมายของคำว่า “果” กล่าวคือ “顆 [kē]” โดยพื้นฐานนิยมใช้เรียกคำนามที่เกี่ยวกับผลของพืช ซึ่งถือได้ว่าเป็นคำนามในกลุ่มสมาชิกหลักหรือสมาชิกต้นแบบที่ใช้มาประกอบคู่กับลักษณะนาม “顆 [kē]” ตัวอย่างเช่น 一颗葡萄 (องุ่น 1 เม็ด); 一颗红枣 (พุทราจีน 1 เม็ด); 一颗芝麻 (งา 1 เม็ด); 一颗豆子 (ถั่ว 1 เม็ด)

จากคำนามที่ปรากฏข้างต้น สามารถจัดอยู่ในกลุ่มประเภทผลของพืช อีกทั้งรูปทรงภายนอกมีลักษณะกลมและเล็ก ฉะนั้น การเลือกคำนามที่มาประกอบใช้กับลักษณะนาม “顆 [kē]” นั้น โดยพื้นฐานจะเป็นกลุ่มคำประเภทผลของพืชที่มีขนาดเล็กและมีลักษณะเป็นทรง

กลม กล่าวคือ ลักษณะนาม “颗 [kē]” มีหลักพื้นฐานในการเลือกใช้คำนามที่สัมพันธ์กับระบบโน้ตส์ของความหมายเดิมนำมาเปรียบเป็นความหมายหลักหรือกลุ่มสมาชิกต้นแบบในเชิงอุปลักษณ์ ซึ่งสามารถแสดงได้ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 พื้นฐานความหมาย “颗 [kē]” ในเชิงอุปลักษณ์

ตามความเชื่อมโยงทางความคิดที่เกิดจากการถ่ายโยงวงความหมายพื้นฐานไปสู่วงความหมายปลายทางหรือวงความหมายขยายนั้น ลักษณะนาม “颗 [kē]” ได้ใช้เรียกกับคำนามตามความหมายพื้นฐาน (ผลของพืช) โดยเชื่อมโยงกับระบบโน้ตส์พร้อมถ่ายโยงไปยังคำนามในวงความหมายกลุ่มอื่นๆ โดยการเปรียบเทียบคุณสมบัติและรูปร่างภายนอกที่มีความเหมือนและต่างกับคุณลักษณะของคำนามในกลุ่มพื้นฐาน เช่น

(1) 现在你自己还不是一颗珍珠，所以你不能苛求别人立即承认你。（“使你成为珍珠”，2014,ออนไลน์）

(ตอนนี้ตัวคุณเองยังไม่ไข่มุกเม็ดหนึ่ง ฉะนั้นคุณก็ไม่สามารถเรียกร้องให้ผู้อื่นยอมรับคุณทันที)

(2) 如果自己只是一颗小石子，而不是金子时，就不要埋怨命运对自己不公平。（“小故事大道理”，2016, ออนไลน์）

(หากตนเองยังเป็นเพียงหินเม็ดเล็กเม็ดหนึ่งที่ยังไม่เป็นทอง ก็อย่าตำหนิชะตากรรมที่ไม่เป็นธรรมกับตนเอง)

(3) 她发现衣服上的一颗纽扣不见了，那是一种形态很奇特的纽扣，她翻遍了衣柜，也没能找见，便匆忙地换了一件衣服去上班。（“哲理小故事”，2013,ออนไลน์）

(เค้าพบว่ากระดุมเสื้อ 1 เม็ดของเขาหายไป ซึ่งกระดุมเม็ดนั้นมีลักษณะแปลกเป็นพิเศษหาในตู้เสื้อผ้าเท่าไรก็ไม่พบ เขาจึงรีบเปลี่ยนชุดทำงานใหม่แล้วไปทำงาน)

จากตัวอย่างประโยค คำว่า“珍珠(ไข่มุก) 石子(ก้อนหิน) 纽扣(กระดุม)”มีลักษณะรูปทรงภายนอกที่คล้ายคลึงกัน แต่แตกต่างกันที่คุณสมบัติเฉพาะ กล่าวคือ ลักษณะนาม “颗 [kē]” ใช้เรียกคำนาม“珍珠(ไข่มุก) 石子(ก้อนหิน) 纽扣(กระดุม)” นั้น เป็นผลมาจากกระบวนการทางระบบความนึกคิดหรือระบบมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่สะท้อนให้เห็นได้ในรูปแบบการใช้ลักษณะนาม “颗 [kē]” กับคำนามดังกล่าว ซึ่งคำนามเหล่านี้มีลักษณะรูปทรงภายนอกที่ “กลมและเล็ก” ที่มีความคล้ายคลึงกับรูปทรงภายนอกของสมาชิกในวงความหมายหลัก แต่ไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่ม “ผลของพืช” จึงมีคุณสมบัติเฉพาะที่แตกต่างไปจากสมาชิกในวงความหมายพื้นฐาน ซึ่งแนวทางนี้สามารถนำไปสู่การขยายขอบเขตของคำนามที่มาประกอบใช้กับลักษณะนาม “颗 [kē]” ตามแนวคิดการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์

จากนั้นกล่าวถึงการขยายขอบเขตคำนามที่มาประกอบใช้กับลักษณะนาม “颗 [kē]” เช่น

(4) 人有一颗脑子却不用去装智慧，就像面对危险明明有一把枪在手上却不会用。(“重生之爷太重口了”,2014 ,ออนไลน์)

(คนเรามีสมอง 1 สมองแต่กลับไม่เพิ่มพูนความรู้ ก็เหมือนกับการมีปืนอยู่ในมือแต่เมื่อพบเจอเรื่องอันตรายกลับใช้ปืนไม่เป็น)

(5) 冬天时，天上只有一颗星星晶莹发亮。

(ในช่วงฤดูหนาว บนท้องฟ้ามีดวงดาวเพียง 1 ดวงที่สว่าง)

(6) 他只能用一颗钉子把一根木条钉在墙上。

(เค้าใช้ตะปูแค่ 1 ตัวเท่านั้นในการตอกแผ่นไม้ 1 แผ่นให้ติดบนฝาผนัง)

(7) 七月的风满炎热，吹得我心生烦躁，额头上沁出一颗又一颗的汗珠。

(“那一瞬间，我被感动了”,2014 ,ออนไลน์)

(ลมร้อนในเดือนกรกฎาคมสร้างความหงุดหงิดใจให้แก่ฉันทำให้เหงื่อฉันออกที่ละเม็ดที่ละเม็ดที่หน้าผาก)

คำว่า“脑子(สมอง) 星星(ดวงดาว) 钉子(ตะปู)”ที่ปรากฏในประโยคข้างต้นนั้น เป็นคำที่สามารถใช้ประกอบกับลักษณนาม “颗[kē]” ถือเป็นกลุ่มคำนามภายใต้ขอบเขตของลักษณนาม “颗[kē]” แต่ความเป็นจริง รูปลักษณะภายนอกของคำนามเหล่านี้ไม่ได้มีลักษณะเป็นรูปทรงกลมขนาดเล็ก กล่าวคือ คำนามข้างต้น บ้างก็มีความใหญ่ บ้างก็ไม่แสดงให้เห็นถึงรูปทรงกลมที่ชัดเจน แต่ในกระบวนการนึกคิดและภาพในใจของมนุษย์ได้เปรียบเทียบรูปลักษณะภายนอกของคำนามเหล่านั้นให้มีลักษณะเป็นรูปทรงกลมขนาดเล็ก ดังเช่นตัวอย่างในประโยคที่ 4 คำว่า “脑子(สมอง)”เป็นอวัยวะส่วนบนของร่างกาย ซึ่งตามปกติไม่ถือว่าลักษณะเป็นรูปทรงกลมขนาดเล็ก แต่ในระบบโนทัศน์ของมนุษย์ได้สะท้อนว่า “สมอง” มีรูปทรงกลมขนาดเล็ก จึงสามารถใช้ประกอบกับลักษณนาม “颗[kē]” ได้ ส่วน“一颗星星(ดวงดาว 1 ดวง)”ในตัวอย่างประโยคที่ 5 นั้น ถึงแม้ดวงดาวจะอยู่บนพื้นที่ที่กว้างใหญ่ยากต่อการเปรียบเทียบ แต่ในความนึกคิดของมนุษย์ได้สะท้อนว่า ดวงดาวมีรูปทรงเป็นวงกลมขนาดเล็ก จึงสามารถใช้ประกอบกับลักษณนาม “颗[kē]” ได้ สำหรับ“一颗钉子(ตะปู 1 ตัว)”ในตัวอย่างประโยคที่ 6 นั้น ตามปกติรูปทรงของตะปุมีลักษณะปลายแหลมอยู่ด้านหนึ่ง แต่เมื่อตอกเข้ากับวัตถุใดๆ มักจะแสดงส่วนหัวที่เป็นรูปทรงกลมขนาดเล็กขึ้นมา จึงทำให้มนุษย์เกิดภาพในใจว่าตะปุมีลักษณะทรงกลมเล็ก ฉะนั้น สามารถใช้ประกอบกับลักษณนาม “颗[kē]” ได้ และกรณีคำว่า“汗珠(เหงื่อ)”ที่ปรากฏในตัวอย่างประโยคที่ 7 นั้น ก็สามารถใช้ประกอบกับลักษณนาม “颗[kē]” ได้เช่นกัน แม้ว่าจะไม่ใช่วัตถุของแข็งที่รูปทรงกลมก็ตาม แต่ในระบบโนทัศน์และภาพในใจของผู้ใช้ภาษา มักจะคุ้นชินการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบความคล้ายคลึงกัน ฉะนั้น ในที่นี้จึงสามารถเปรียบเทียบลักษณะวัตถุของเหลวเหมือนเป็นวัตถุที่เป็นของแข็งได้ กล่าวคือ สามารถเปรียบรูปลักษณะของ“เหงื่อ” เหมือนเป็นรูปทรงกลมของ“ไข่มุก” ได้ ดังนั้น คำว่า“汗珠(เหงื่อ)”จึงสามารถใช้กับลักษณนาม “颗[kē]” ได้

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ขอบเขตของการเลือกคำนามที่มาใช้ประกอบกับลักษณนาม “顆 [kē]” สัมพันธ์กับลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการเชื่อมโยงระบบโน้ตศรัจกของสิ่งหนึ่งนำมาเปรียบเทียบเหมือนของอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งจัดเป็นรูปแบบการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบประเภทอุปลักษณ์ การขยายขอบเขตคำนามที่นำมาใช้ประกอบกับลักษณนาม “顆 [kē]” จะถูกขยายต่อเนื่องไปยังกลุ่มคำประเภทนามธรรม เช่น

(8) 人人都有一颗真诚的心, 世界的将来会变得更美好。(《真诚的心》”,2012 ,ออนไลน์)

(ทุกคนมีจิตใจที่จริงใจอนาคตของโลกเราจะเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น)

(9) 捕捉生活点滴, 感知一颗心灵的美丽与善良。(《感知一颗心灵》, 2007 ,ออนไลน์)

(จับตาดำเนินชีวิตอย่างละเอียดจึงจะรับรู้ถึงความงดงามและความมีเมตตาภายในดวงจิต)

การอธิบายความหมายในกลุ่มคำประเภทนามธรรมภายใต้แนวคิดทฤษฎีอุปลักษณ์นั้นมุ่งอธิบายถึงความหมายที่เป็นผลมาจากกระบวนการคิด ซึ่งได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในการรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งรอบตัวและการใช้ภาษา นำมาอธิบายความหมายเชิงนามธรรมของรูปคำ เพื่อแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ภาษาสามารถใช้ประสบการณ์และความเคยชินอธิบายความหมายเชิงนามธรรมของรูปคำได้¹ สอดคล้องกับนักภาษาศาสตร์ปริชานที่ได้กล่าวว่า “การนำรูปแบบของการคิดจากความหมายของคำที่เป็นรูปธรรมมาเป็นตัวแทนของการอธิบายความหมายเชิงนามธรรม” จากมุมมองนี้ผู้ใช้ภาษายกที่จะปฏิเสธว่า หัวใจของมนุษย์ก็มีขนาดเท่ากับกำปั้น แต่ทว่าตามแนวคิดทางด้านสรีรวิทยาของแพทย์แผนจีน เชื่อว่า

---

¹ อ่านเพิ่มเติมจาก 孙毅(ซุนอี) 2013 《认知隐喻学多维跨域研究》. 北京: 北京大学出版社. 145 页.

“หัวใจ” คืออวัยวะหลักที่สำคัญของร่างกาย ซึ่ง “ระบบหัวใจ” ของร่างกายมนุษย์ประกอบด้วยหัวใจและสมองที่รวมเป็นสรีระและจิตใจของมนุษย์ (ซุนอี้(孙毅), 2013, หน้า 128) กล่าวคือหัวใจและสมองเป็นอวัยวะส่วนที่สำคัญของมนุษย์ และอวัยวะทั้งสองมีประสิทธิภาพการทำงานที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น คำว่า “หัวใจ” สามารถจัดอยู่ในขอบเขตของคำนามที่สามารถใช้ประกอบกับลักษณนาม “颗 [kē]” ได้ จากการเข้าใจตามแนวคิดอุปลักษณเชิงมนทัศน์ “一颗真诚的心” “感知一颗心灵” ที่ปรากฏในตัวอย่างประโยคที่ 8 และ 9 นั้น ได้ใช้คำว่า “หัวใจ” ที่มีความหมายในลักษณะเชิงรูปธรรมเป็นตัวแทนของการสะท้อนความหมายในเชิงนามธรรม กล่าวคือ จากประโยคตัวอย่างได้นำเอาคำว่า “หัวใจ” ที่หมายถึงอวัยวะร่างกายของมนุษย์มาอธิบายความหมายที่แสดงถึงอารมณ์ ความรู้สึกของมนุษย์ ซึ่งการใช้ภาษาในลักษณะนี้ถือเป็นการใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบประเภทอุปลักษณเป็นสำคัญ โดยเปรียบเทียบความหมายระหว่างคำว่า “หัวใจ” กับคำว่า “จริงใจ” และ “ดวงจิต” ซึ่งเป็นการนำความหมายของคำที่เป็นรูปธรรมมาเป็นตัวแทนของอธิบายความหมายเชิงนามธรรม ฉะนั้นจึงสามารถใช้ประกอบกับลักษณนาม “颗 [kē]” ได้

(2) ปรากฏการณ์ทางอุปลักษณเชิงมนทัศน์ของลักษณนามไทย “เม็ด”

จากการค้นคว้าเอกสารที่ได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของรากศัพท์คำว่า “เม็ด” ในภาษาไทยนั้นมีจำนวนน้อยมาก ฉะนั้น บทความนี้จึงได้ใช้ข้อมูลจากการศึกษาภาษาจ้วงเป็นพื้นฐาน ในการอธิบายความหมายของรากศัพท์ลักษณนาม “เม็ด” โดยในภาษาจ้วงนั้นได้ปรากฏคำว่า “mak”¹ ซึ่งเป็นคำนามที่หมายถึง “ผลไม้ทั่วไป”¹ ส่วนข้อมูลจากภาษาไทยได้ปรากฏคำว่า “met”² ซึ่งมีที่มาจากคำว่า “ถั่ว, เมล็ดพันธุ์”² เมื่อเปลี่ยนชนิดของคำจากคำนาม

¹ อ่านและสรุปความโดยผู้เขียนจาก 李明 2007 《西双版纳傣语量词研究—兼与汉语对比》. 博士学位论文, 中央民族大学.

² อ่านและแปลความโดยผู้เขียนจาก 蒋颖 2009 《汉藏语系语言名量词比较研究》. 北京: 北京大学出版社: 130 页.

เป็นลักษณะนาม คำว่า “met” จึงใช้เรียกสิ่งที่มีลักษณะเป็นรูปทรงกลม ประกอบกับจากการ ทบทวนวรรณกรรม จึงสันนิษฐานได้ว่าภาษาไทยคำว่า “เม็ด” เป็นชนิดของคำนามที่มีความหมายเกี่ยวกับ “ผลไม้” ที่มีรูปทรงภายนอกเป็นทรงกลมและขนาดเล็ก จากข้อมูลในปัจจุบัน พบว่า ลักษณะนาม “เม็ด” ได้มีการใช้ตั้งแต่ในสมัยอยุธยา โดยเริ่มใช้กับคำว่า “พลอย” และ “กระดุม” เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหลังจากคำนาม “เม็ด” ได้ขยายชนิดคำ เป็นลักษณะนาม “เม็ด” แล้วนั้น คุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญทางความหมายของลักษณะนาม “เม็ด” ยังคงเดิม โดยมีความหมายเกี่ยวกับ “ผลของพืช” และมีรูปทรงภายนอกเป็นทรงกลม และขนาดเล็ก ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการเปรียบเทียบรูปทรงของ “พลอย” และ “กระดุม” กล่าวคือ ลักษณะนาม “เม็ด” โดยพื้นฐานใช้เรียกคำนามที่เกี่ยวกับผลของพืชที่มีรูปทรงกลม และขนาดเล็ก ซึ่งจัดได้ว่าเป็นคำนามในกลุ่มสมาชิกหลักหรือสมาชิกต้นแบบของลักษณะนาม “เม็ด” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

a. ข้าว 1 เม็ด ถั่ว 1 เม็ด องุ่น 1 เม็ด ลำไย 1 เม็ด

b. ไข่มุก 1 เม็ด เพชร 1 เม็ด ลูกปัด 1 เม็ด ลูกประคำ 1 เม็ด

จากคำนามที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ลักษณะนาม “เม็ด” ใช้เรียก คำนามที่มีความหมายที่สัมพันธ์กับความหมายของรากศัพท์คำว่า “เม็ด” กล่าวคือ ลักษณะนาม “เม็ด” ใช้ประกอบกับคำนามที่เกี่ยวกับผลของพืชที่มีรูปทรงกลมและขนาดเล็ก ซึ่งในระบบโน ทาศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ตีความความสัมพันธ์ของคุณสมบัติทั้งสองสิ่งนี้ (ผลของพืชและวัตถุทรง กลมเล็ก) เป็นคุณสมบัตินี้ของคำนามในกลุ่มสมาชิกหลักหรือสมาชิกต้นแบบที่สามารถใช้ ประกอบกับลักษณะนาม “เม็ด” ได้ ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ ดังรูปภาพที่ 2

ภาพที่ 2 พื้นฐานความหมาย “เม็ด” ในเชิงอุปลักษณ์

จากแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์สามารถสรุปได้ว่า การขยายขอบเขตของการใช้ลักษณะนาม “เม็ด” มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับระบบความนึกคิดของมนุษย์ที่เชื่อมโยงความคล้ายคลึงกันของความหมายเดิมหรือรากศัพท์กับวงความหมายปลายทาง ในลักษณะของการตีความเชิงเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(10) ช่วงนี้เครียดมี **สิ่ว 1 เม็ด** ขึ้นที่หน้าผาก

(11) ในปีนี้มี**กระสุน**จำนวน 10 เม็ด

จากตัวอย่างสามารถทราบว่า ถึงแม้ลักษณะตามความเป็นจริงของ “เม็ดสิ่ว” และ “ลูกกระสุน” ไม่ได้มีลักษณะที่เป็นทรงกลมและขนาดเล็กแต่อย่างใด แต่ภาพที่เกิดขึ้นภายในใจของมนุษย์ได้ตีความลักษณะของ “เม็ดสิ่ว” และ “ลูกกระสุน” เป็นทรงกลมที่มีขนาดเล็ก เช่น คำว่า “สิ่ว” ที่ปรากฏในประโยคตัวอย่างที่ 10 นั้น เป็นสิ่งที่ผุดขึ้นบนผิวน้ำ ซึ่งแม้ว่าลักษณะจริงของเม็ดสิ่วไม่ได้มีลักษณะที่กลมและเล็กอย่างชัดเจน แต่ในระบบความคิดของมนุษย์ได้เปรียบเทียบลักษณะของเม็ดสิ่วเป็นทรงกลมและขนาดเล็ก จึงสามารถใช้ประกอบกับลักษณะนาม “เม็ด” ได้ ในส่วนคำว่า “กระสุน” ที่ปรากฏในตัวอย่างประโยคที่ 11 นั้น ก็สามารถใช้ประกอบกับลักษณะนาม “เม็ด” ได้เช่นกัน แต่ตามความเป็นจริงรูปร่างของกระสุนไม่ได้มีลักษณะที่กลมและเล็กแต่อย่างใด ตามระบบความคิดและการใช้วัตถุในชีวิตประจำวันของมนุษย์นั้น หลักการทำงานของกระสุนจะใช้ส่วนหัวเป็นสำคัญ ซึ่งโดยปกติหัวกระสุนมีลักษณะเป็นรูปร่างกลม จากหลักการนี้เป็นการใช้ลักษณะเฉพาะบางส่วนของวัตถุมาอธิบายรูปร่างโดยรวมทั้งหมดของวัตถุ ดังนั้น ผู้ใช้ภาษาจึงตีความลักษณะของลูกกระสุนเป็นทรงกลม จึงสามารถใช้ประกอบกับลักษณะนาม “เม็ด” ได้

การขยายขอบเขตของคำนำมาใช้ประกอบกับลักษณนาม “เม็ด” สามารถขยายต่อไปยังกลุ่มคำที่มีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มคำในสมาชิกหลัก เช่น

(12) อย่าลืมหาจุ่มไป ช่างนอกฝนลงเป็นเม็ดๆแล้ว

(13) อากาศร้อนมากนั่งเฉยๆเหงื่อก็ออกเป็นเม็ดๆ

คำว่า “ฝน” และ “เหงื่อ” ที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้น ถือเป็นวัตถุที่มีลักษณะเป็นของเหลว ตามหลักการใช้ลักษณนามในภาษาไทย วัตถุที่เป็นของเหลวจะใช้ประกอบกับลักษณนาม “หยด” แต่ในที่นี้สามารถใช้ประกอบกับลักษณนาม “เม็ด” ได้ ตามระบบโนทัศน์ของมนุษย์ การอธิบายความสัมพันธ์ทางวงความหมายปลายทาง สามารถประยุกต์ใช้การเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ โดยการเปรียบเทียบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ พร้อมทั้งเลือกความหมายที่สามารถจะเป็นตัวแทนของสิ่งใหม่ได้ (ซุนอี(孫毅), 2013, หน้า140) จากแนวคิดนี้ ผู้ใช้ภาษาสามารถเปรียบเทียบโดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทรงกลมของ “เม็ดพลอย” และ “เม็ดกระดุม” กับ “ฝน” และ “เหงื่อ” ที่มีลักษณะเป็นของเหลว จึงส่งผลให้ภาพภายในใจของมนุษย์ได้ตีความลักษณะของ “ฝน” และ “เหงื่อ” เป็นทรงกลมที่มีขนาดเล็ก ฉะนั้น สามารถใช้ประกอบกับลักษณนาม “เม็ด” ได้

จากปรากฏการณ์ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การขยายขอบเขตของคำนำมาใช้ประกอบกับลักษณนามจีน-ไทย “顆 [kē]” และ “เม็ด” ภายใต้แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์นั้น เป็นผลมาจากการถ่ายโยงความคิดจากการใช้วงความหมายเดิมไปสู่การใช้วงความหมายใหม่ แต่ความแตกต่างทางเชื้อชาตินำไปสู่ความแตกต่างทางวัฒนธรรม การมีแนวคิด มุมมอง การรับรู้ในด้านเดียวกันก็ย่อมมีความแตกต่างได้เหมือนกัน ฉะนั้น การเลือกใช้คำนำมาที่ประกอบกับลักษณนามจีน-ไทย “顆 [kē]” และ “เม็ด” ก็ย่อมมีทั้งความ

เหมือนและแตกต่างกัน ซึ่งหัวข้อต่อไปจะกล่าวถึงปัจจัยทางอุปลักษณะเชิงโมทัศน์ที่ส่งผลต่อความเหมือนและความต่างของการใช้ลักษณนามจีน-ไทย “颀 [kē]” และ “เม็ด”

2. ปัจจัยทางอุปลักษณะเชิงโมทัศน์ที่ส่งผลต่อความเหมือนและต่างของลักษณนามจีน-ไทย “颀 [kē]” และ “เม็ด”

ตามหลักการวิเคราะห์ทางวัตถุนิยม เชื่อว่า ความแตกต่างในความเหมือนเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของวัตถุ อีกทั้งยังเป็นแรงขับเคลื่อนให้วัตถุนั้นเกิดการพัฒนาด้วย ความคล้ายคลึงกันจึงเป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานที่สำคัญของวัตถุ แต่ความแตกต่างกลับเป็นคุณสมบัติที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของวัตถุ หากไร้คุณสมบัติพื้นฐานที่เหมือนกันก็สูญเสียความเป็นอันเดียวกัน แต่หากไร้คุณสมบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะก็สูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ กล่าวคือ ทุกๆ วัตถุมีได้ทั้งความเหมือนและแตกต่างกัน (ซุนอี(孙小艾), 2013, หน้า128) จากมุมมองนี้สามารถทราบได้ว่า “ในความเหมือนย่อมมีความต่าง ในความต่างย่อมมีความเหมือน” ถือเป็นความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานระหว่างสองวัตถุ ในความเหมือนของสองวัตถุขึ้นอยู่กับระบบโมทัศน์ของมนุษย์ที่มีต่อการพิจารณาลักษณะที่เกิดของสองวัตถุ ฉะนั้น บทความนี้ได้ศึกษาเปรียบเทียบขอบเขตของคำนามที่สามารถใช้ประกอบกับลักษณนามจีน-ไทย “颀 [kē]” และ “เม็ด” ภายใต้แนวคิดอุปลักษณะเชิงโมทัศน์ โดยแสดงความสัมพันธ์เชิงอุปลักษณะระหว่างสองภาษามีลักษณะที่คล้ายกันหรือเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ แต่มีส่วนน้อยที่ทั้งสองภาษา มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ทั้งสองภาษานั้นมีทั้งความเหมือนและต่าง แต่มีความเหมือนมากกว่าความต่าง จึงสะท้อนให้เห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้และวัฒนธรรมของทั้งสองเชื้อชาติมีทั้งความเหมือนและแตกต่างกัน

(1) คุณลักษณะที่เหมือนกันในเชิงอุปลักษณะ

จากมุมมองของการเปรียบเทียบในภาพรวมต่อความหมายของลักษณนามจีน-ไทย “颀 [kē]” และ “เม็ด” นั้น ไม่เพียงแต่มีพื้นฐานทางความหมายเดิมที่คล้ายกัน (ผลของพืช) ทั้งยังปรากฏลักษณะของวัตถุหรือคำนามที่มีลักษณะเป็นรูปทรงกลมขนาดเล็กเหมือนกันอีก

ด้วย จึงส่งผลให้การขยายขอบเขตคำนามที่ใช้ประกอบกับลักษณนามของทั้งสองภาษานั้นมีความคล้ายคลึงกัน จากมุมมองนี้จึงสรุปได้ว่า ลักษณนามจีน-ไทย “顆 [kē]” และ “เม็ด” โดยพื้นฐานมักใช้เรียกผลของพืชที่มีลักษณะเป็นรูปทรงกลมขนาดเล็ก แต่ขอบเขตของคำนามได้มีการขยายไปอย่างต่อเนื่องที่เป็นผลของเชื่อมโยงกระบวนการคิดจากความหมายเดิมที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม ถ้ายโยงไปอธิบายอีกความหมายหนึ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงระบบของการเข้าใจความหมายในกลุ่มคำอื่น เช่น “珍珠”、“石子”、“子弹”、“汗珠” เป็นต้น ถึงแม้ว่าจะมีเชื้อชาติ ภาษา และภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่ต่างกัน แต่ระบบความคิดหรือมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ยังมีลักษณะที่เป็นสากล ฉะนั้น โดยภาพรวมลักษณนาม “顆 [kē]” และ “เม็ด” มีพื้นฐานที่เหมือนกัน ซึ่งสามารถสะท้อนแนวทางการขยายขอบเขตของคำนามได้ในลักษณะที่เหมือนกัน

(2) คุณลักษณะพิเศษเกิดจากความต่างทางวัฒนธรรมในเชิงอุปลักษณ์

อุปลักษณ์ตามแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน ได้กล่าวว่า ระบบความคิดของมนุษย์ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในการรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับโลก ระบบมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มีความต่างกันทางเชื้อชาติ จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประสบการณ์การใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน และลักษณะเฉพาะทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น เนื่องจากชาวจีนและชาวไทยมีความแตกต่างของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ จึงส่งผลให้มีความต่างในด้านของภาษาที่ใช้ และมุมมองของการรับรู้วัตถุที่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าทั้งชาวจีนและชาวไทยต่างมีกระบวนการเรียนรู้ที่คล้ายคลึงกัน โดยอยู่บนพื้นฐานของการเปรียบเทียบเป็นอุปลักษณ์ แต่ความต่างของทั้งสองภาษาสามารถสะท้อนความต่างในการรับรู้ของผู้ใช้ภาษา ซึ่งได้ส่งผลต่อระบบมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา ดังนั้น ในภาพรวมของการขยายขอบเขตคำนามที่ใช้ประกอบกับ

ลักษณะนาม “顆 [kē]” และ “เม็ด” มีลักษณะที่คล้ายกัน แต่ก็ได้ปรากฏลักษณะของความต่างไว้เช่นกัน

ในความแตกต่างทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม และประวัติศาสตร์นั้น มีอิทธิพลต่อความหมายของรากศัพท์ โดยรากศัพท์ของคำว่า “顆 [kē]” คือ “หัวเล็ก” ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ “หัว” จุดนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการคิดของชาวจีนในสมัยก่อนต่อการเน้นด้านอวัยวะร่างกายของมนุษย์เป็นสำคัญ ในศาสตร์ทางปรัชญาจีนแบบดั้งเดิมเชื่อว่า ภาษาไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงของโลก แต่สะท้อนประสบการณ์การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยผู้ใช้ภาษามักอาศัยหลักการประยุกต์ใช้ปรากฏการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง มาช่วยในการตัดสินใจและคาดการณ์ผลของปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ในการรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับโลก โดยใช้ร่างกายมนุษย์เป็นมาตรฐานในการชีวิต (ซุนอิ[孙毅], 2013, หน้า 160) แต่การอธิบายความหมายในภาษาไทยไม่ได้เป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับอวัยวะร่างกายของมนุษย์ เนื่องจาก ชาวไทยมีหลักการคิดที่เป็นเหตุและเป็นผล มุ่งอธิบายรูปลักษณะภายนอกของวัตถุเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นผลมาจากวิธีการประยุกต์ใช้ระบบมนโศกข์และการให้เหตุและผล ดังนั้น ความหมายของลักษณะนาม “เม็ด” เป็นผลที่เกิดจากการเปรียบเทียบรูปทรงกลมที่มีขนาดเล็กของ “พลอย” และ “กระดุม” จากจุดนี้จะเห็นได้ ธรรมชาติของทั้งสองภาษามีความแตกต่างกัน

นอกจากนั้น คำลักษณะนามในภาษาจีน ไม่ได้ปรากฏลักษณะนามเฉพาะที่ใช้กับกลุ่มคำนามประเภทนามธรรม ซึ่งกลุ่มคำนามดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องใช้ลักษณะนามชนิดเดียวกันกับกลุ่มคำนามที่เป็นรูปธรรม ลักษณะนาม “顆 [kē]” ก็เช่นกัน ตัวอย่างเช่น “一颗心灵、一颗感恩的心” เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์นี้มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมจีน โดยศาสตร์ทางปรัชญาจีนมีคำกล่าวไว้ว่า “心之官则能思” ซึ่งเชื่อว่า “心” เป็นสิ่งสำคัญของโครงสร้างทางอารมณ์และการรับรู้ โดยอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลเชิงตรรกะ การตีความ การตัดสินใจ ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2560

ซึ่งสามารถรวบรวมความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของมนุษย์ให้เป็นสิ่งเดียวกันได้ แต่ในทางตรงกันข้าม กระบวนการคิดของชาวไทยนั้น จะแยกแยะ “เหตุผล” กับ “อารมณ์” ออกจากกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ความสามารถทางการเข้าใจ การวิเคราะห์ การตัดสินใจเป็นผลมาจากการให้เหตุผล แต่อารมณ์และความรู้สึกเป็นผลมาจากสภาพภายในจิตใจของมนุษย์ จากจุดนี้จะเห็นได้ว่า “สมอง” จะถูกทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการคิดและสติปัญญา แต่ “หัวใจ” กลับถูกมองว่าเป็นจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดทางความรู้สึกและอารมณ์ โดยความแตกต่างนี้ได้ปรากฏในการใช้ภาษา ซึ่งสามารถเห็นได้จาก อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ของคำว่า “心” ในภาษาจีน เกิดจากการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างรูปลักษณ์ของหัวใจที่เป็นอวัยวะของร่างกายมนุษย์กับ “心 (จิตใจ)” มาสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ฉะนั้น คำว่า “心(จิตใจ)” สามารถใช้ประกอบกับลักษณนาม “顆 [kē]” ได้ แต่ในภาษาไทยไม่ได้นำ “เหตุผล” กับ “อารมณ์” รวมเข้าไว้ด้วยกัน และกลุ่มคำนามประเภทนามธรรมไม่สามารถอธิบายลักษณะให้เป็นรูปธรรมได้ หากต้องการอธิบายกลุ่มคำนามประเภทนามธรรมภาษาไทยจะใช้คำคุณศัพท์หรือชนิดของคำอื่นเรียกแทน

3. บทสรุป

การขยายขอบเขตของคำนามที่ใช้ประกอบกับลักษณนามจีน-ไทย “顆 [kē]” และ “เม็ด” ภายใต้แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ ทั้งสองคำดังกล่าวมีแนวทางของการขยายขอบเขตคำนามไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจาก “อุปลักษณ์” เป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับกระบวนการคิด ภาพในใจ ความรู้และประสบการณ์ของการใช้ภาษาของมนุษย์ ในความแตกต่างทางเชื้อชาติย่อมมีประสบการณ์ในการรับรู้ได้ทั้งเหมือนและต่างกัน ในอีกด้านหนึ่ง “อุปลักษณ์” ยังเป็นเรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของเชื้อชาติอีกด้วย ดังนั้น ลักษณนามจีน-ไทย “顆 [kē]” และ “เม็ด” ในรูปแบบของการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ก็

ย่อมมีความแตกต่างกัน จากการวิเคราะห์คำว่า “颀 [kē]” และ “เม็ด” ภายใต้แนวคิดอุป
ลักษณะเชิงมโนทัศน์นี้ สามารถช่วยให้เข้าใจกระบวนการคิดของมนุษย์ที่สะท้อนให้เห็นได้ในรูป
ของการใช้ภาษาและในความแตกต่างทางวัฒนธรรมก็สามารถเข้าใจการใช้ภาษาได้อย่างเป็น
เหตุและผล ฉะนั้นสามารถสรุปได้ว่า มนุษย์มีระบบการรับรู้เรื่องราวที่เกี่ยวกับโลกในลักษณะ
ที่คล้ายคลึงกัน แต่ความต่างทางวัฒนธรรมส่งผลให้ระบบมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษามีความ
แตกต่างกัน